Ч. 115 (12.481). Львів, вівторок 27. травня 1930. Poeztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11.—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Неповажні речі.

Відложення сесії — перед її початком.

(Від спеціяльного кореспондента.)

Варшава, 23. травня 1930.

Автор цих рядків приїхав до Варшави після довшої відсутности в ній і тому — здається — його помічення та враження є більше безпосередні, себто зближені до вражінь тих, які взагалі з тереном сойму не ознайомлені, в ним — так мовити — не „зжиті“ настільки, що вже й нерви їх на всі соймові явища притуплені. Тим цікавіше було зараз перше враження, отримане у соймових кульоарах в пятницю зранці, на дві-три години перед заповідженим першим засіданням надзвичайної сесії, скликаної президентом республики на основі домагання конституцією передбаченої частини послів. Це було таке враження, що абсолютно в нікогісінько нема найменшої віри, не то в працездатність тієї сесії, в можливість переведення нею якихось важливих справ (а чейже денний порядок одного того першого засідання обіймав 12 точок!), але взагалі у довше тривання сесії. Предметом розмов не були ділові справи, ні навіть питання тих конфліктів, які могли на сесії виринути поміж соймом і урядом, звязані напр. з евентуальними внесками на недовіря урядові. Єдиним питанням, яке послів цікавило, було: коли уряд сесію відложить чи зачинить? Здається, що не можна уявити собі моменту більше характеристичного для цілої нинішньої ситуації у Польщі, коли вся увага найчільніших політиків зосередкована біля „тактичних маневрів“ уряду. І тому теж не дивниця, що нібиповажний столичний часопис, де співпрацюють чільні діячі володіючого табору, санаційний „Пшелом“, у день відкриття соймової сесії пише ось які ельокубрації: „Про рішення маршала Пілсудського дізнаємося — з добре зрозумілих причин — в моменті їх виконання. Таким чином до останнього їх моменту противники залишаються у непевності, в напруженні, в несвідомості, відкіля упаде удар і як його відпарувати, в несвідомості, чи це буде „нокавт“, який вдіє те, що цей сойм уже не матиме права голосу, чи буде приноровлена дотеперішня метода боротьби на пункти, чи теж це буде приятельський тренінговий бокс при дострою сиреневого співу бельведерського співця п. Квятковського“. Ось яка центральна тема заінтересувань і ось в якому тоні її обмірковується! Неповажні справи, неповажне трактування політичних проблем.

Тому теж, коли на годину перед заповідженим відкриттям сесії, маршалові сойму доручено декрет про „відложення“ сесії на 30 днів (конституція передбачує таку можливість і з неї нині уряд знову скористав), — першим вражінням, яке огорнуло всіх, без ріжниці клюбів (мабуть теж і послів ББ) було — враження чогось неповажного. Почувалося, що це така якась аномалія, якої нема ніде там на світі, де верховні чинники державної влади взаємно поважно до себе відносяться, де всі державно-політичні питання є порушувані й вирішувані — так чи інакше, але завсіди на поважній площині. Тому теж чергова психічна реакція була зовсім послідовна: в одних вона проявилася огірченням, ремствуванням та обуренням, в інших — іронічною усмішкою або апатичним зрушенням рамен. Але одні і другі мали те саме почуття: повної безсильности.

Очевидно, що негайно всі польські клюби зібралися на наради. Їх вислідом була передовсім спільна декларація 6-ти клюбів „центроліву“, з уступами дуже сильними, в яких м. і. вперше вдаряється вже в особи самого президента республики і маршала Пілсудського. Але знову таки: дві перші точки тої декларації, в яких говориться про „внеможливлення (урядом) боротьби з господарською крізою“ та про „перекреслення можливости добути закордонний кредит“, ці перші точки налихані такою демагогією, що ніяк поважно трактувати їх не можна. А наприкінці вправді говориться про „боротьбу за усунення диктатури“, але імени маршала Пілсудського обережно не згадується! Чомуж досіль у чотирьохлітній „боротьбі з диктатурою“ ні ендеція ані теж ніяка з шости партій „центроліву“ не відважилася зголосити внеску недовіря марш. Пілсудському?! Чиж можна в таких обставинах гороїжитися і вірити, що хтось поважно цього гороїження злякається?!

Відложення сесії належить до ряду „маневрів“, які вже перестали людей хвилювати. Відповідь на цей останній маневр теж саме пролунає у пустці. Люди трохи будуть обурюватися, трохи підсміхатися, а то й просто махнуть рукою. І ждатимуть до осени, в надії, що аж тоді станеться щось, що належатиме до справ — поважних. Бо покищо діються лише речі неповажні.

І. Кедрин.

Реакція чи революція?

(Від нашого кореспондента.)

Рим, 19. травня 1930.

В останній своїй конференції я спинявся на характеристичній промові італійського міністра закордонних справ Ґранді, яку він виголосив у парляменті з приводу обговорення бюджету свого міністерства. Сьогодні не можу не спинитися на низці промов Мусоліні, виголошених ним підчас тижневого обїзду Тоскани у постійному крещендо щодо настрою та змісту і з останнім громовим акордом — промовою, виголошеною у Фльоренції.

Коли до слів якого державного діяча в Европі варто особливо прислухатися, то це власне до слів Мусоліні. Його особа є без сумніву домінуючою серед сучасних політичних подій, і крім того провідник („дуче“) фашизму визначається такою незвичайною чуйністю до найменших подій світу, які в той чи інший спосіб доторкаються Італії, що з його промов можна з найбільшою певністю визначати хід і напрямні італійської політики далеко наперед.

Отже спробуємо визначити ці напрямні італійської політики так, як вони виявляються в його останніх промовах. Першу з них виголосив він у Ґросето, в Мареммі, яка ще кілька років тому була відома в Італії, як земля малярії та буйволів, що випасалися по болотах, а тепер майже цілковито боніфікована: „Ваша земля, — сказав Мусоліні — є селянська земля, гордіться тим і оставайте селянами. Скінчилися часи демолібералізму, коли чесні, мовчазні й плодючі селяни вважалися ніби за нижчу расу, тільки придатну на те, щоби давати свої голоси в часі виборів, заповнювати казарми, а потім траншеї, коли приходив великий час війни...“

Хто це говорить — бувший лівий соціяліст, чи теперішній керманич фашистівської Італії? І те, і друге. Промовляє революціонер по натурі, що зливається в постатях бувшого соціяліста й теперішнього ідеольоґа фашизму, який постійно, безперестанку рве одну по одній нитки, що ще вяжуть нову фашистівську Італію з передавненим минулим, щоби кидати її все далі на шляхи прийдешнього.

Потім приходить промова у Ліворно: „Перед цією масою народу, в якій зливаються всі кляси, від селян до робітників, від людей думки до людей важкої фізичної праці, перед цією єдністю цілого італійського народу, що її ніхто не посміє розбити, що можуть зробити каріятиди вже минулих часів, які завидують бурхливій молодості італійського народу?! Дивлячись на це ваше море, на це *наше* море, оглянувши вже ваші верфи, де ретельні робітники будують будучі морські елементи нашої сили, я хочу сказати вам, — і не лише вам, але цілому італійському народові, а також і всім тим народам, що находяться поза його кордонами, що ми не вимагаємо за скорих авантюр, але колиб хто наважився посягнути на нашу незалежність і на нашу будучність, то він не знає ще до якої температури підніс би увесь італійський нарід. Він не знає ще, до якого фантастичного ступня температури підніс би я пристрасти цілого італійського народу, колиб хто почав підкопуватися під розвиток нашої революції!“...

„Ліворненці — закінчив він, — у морі ваше щастя і ваші богацтва. Кому слава моря? — Нам! — вибухає наелектризований натовп. — Хай-же так і буде, в імя мучеників нашої революції“. (Після офіційної статистики, фашистівська революція від 1919 до 1922 р. коштувала життя 3.000 молодиків, офіційно зареєстрованих у партії.)

Отже в Мареммі — селяни, хлібороби. У Ліворні — моряки. І коли селянська політика Мусоліні спрямована на зміцнення економічної незалежности Італії і на піднесення прав і свідомости тієї кляси, що зберігає найбільше здорові почуття родини й любови до рідної землі, то морська політика Мусоліні спрямована до здобування „слави“, у яке то слово вкладається аж за багато значіння, а перш за все боротьбу за ґеґемонію в Середземному Морі, яке мало би бути італійським морем, або в усякому разі не-французьким. На думку фашистів — та і не лише фашистів — Франція на останній льондонській конференції ясно показала, що здобувши собі континентальну ґеґемонію в Европі, направлену головно проти Німеччини, намагається забезпечити собі і морську ґеґемонію, спрямовану головно проти Італії. Тому власне Італія так непохитно стоїть на становищі паритетности з Францією, і коли її точка погляду на льондонській конференції — необхідности якнайбільшого розброєння, але при умові, щоби Італія залишалася *рівною в морських силах з найбільше сильною* з континентальних держав, себто Францією (бо Анґлія не є континентальна держава), — не була принята, зараз-же після конференції почала пильно озброюватися: напротязі лише одного року Італія має вибудувати три кружляки, чотири контр-міноносці і двацять два підводні човни, осягаючи таким чином фактичну рівність з Францією. Певно, що це коштує її дуже богато, але підтримуючи престіж нації, фашистівський уряд певно цю програму переведе:

„Немає нічого — промовляв Мусоліні у Фльоренції, — більш для гордости італійської нації образливого, як кинуте підозріння, ніби наша недавня морська програма не буде зреалізована. Стверджую ось тут, перед вами, що ця програма буде переведена в життя буква в букву так, що 29 корабельних одиниць згідно з нашою програмою будуть спущені в море, не лише тому, що воля фашизму є залізна і рішуча, але також математична; не лише тому, що нашу волю не лякають перешкоди, але навпаки — її спокушають. До того-ж я певний, що італійський нарід — аби не бути вязнем у тому морі, що належало колись до Риму, — буде здатний навіть на незвичайні жертви...“

„Мене запитували, що ви розумієте під „температурою італійського народу“. Відповідаю: Поза кордонами Італії істнують секти, групи, партії, люди, що зорґанізувавшись в одну кооперативу визискувачів так званих несмертельних принципів, — себто переводячи фактично найбільше рафіноване і безсоромне шахрайство на шкоду народів, — надіються ізолювати фашистівську Італію і — хоча й ліберальні, хоча й демократичні, хоча й оборонці миру, — то вони булиб вельми охочі, бодай за посередництвом когось третього, (натяк очевидячки на Югославію — Е. О.), викликати війну проти італійського народу, що завинив, ототожнивши себе з фашизмом... **Завтра**

чорні сорочки, ви побачите імпозантну військову параду. Я сам її забажав, бо слова — це річ дуже гарна, але мушкети, кулемети, кораблі, аероплян и і гармати — ще кращі, бо право, що його не супроводить сила, є лише порожнім звуком; бо, — як наш великий Макіявелі казав — неозброєні пророки всі згинули..."

По правді кажучи, таких промов Мусоліні ще не виголошував, і — можна думати — що неуспіх морської конференції є лише одною з причин, що викликали такий боєвий настрій. У вище наведеному уривку промови Мусоліні находимо вже цілком певні вказівки на „кооперативу вискувачів несмертельних принципів" французької революції, під якими з певністю можна розуміти організаторів та ідеольоґів так званої Пан-европи чи эединених европейських держав. Але ще один (останній) уривок, який відноситься просто до поставленої у наголовку теми і вияснює нам ідеольогічні підстави Мусолінієвої промови: „Істнують ще й інші вороги. І перш за все те славнозвісне неуцтво, в якому перебувають усі ті за кордоном, що беруться судити фашизм: вони думають, що ми якийсь маленький нарід, і не помічають, що ми підходимо до 43 міліонів душ. Вони думають, що наш рух є реакційний рух, тимчасом він є рухом революційним; вони говорять про тиранію, коли тут є народ, що сам собою кермує..."

(Докінчення буде.)

Евг. Онацький.

Сутичка на литовсько-польському кордоні.

(АТЕ) „Лієтувос Аідас" повідомляє, що литовський міністр закорд. справ Зауніюс переслав до Ліги Націй телеграму, в якій описує інцидент на польсько-литовському кордоні. У сутичці між литовською та польською прикордонною сторожею було вбитих кількох литовців.

Довкола православно-церковних справ.

III.

Коли я торкався у попередніх статтях питання про організацію релігійного православного товариства з місцем осідку на Волині й із активною участю у ньому інтеліґенції — то не було це лише бажанням використати інтелектуальні сили інтеліґенції, які марнуються без користи для національної справи. Таке товариство зєднало би не тільки інтеліґенцію „світську", але й „духовну".

Духовенство Православної Церкви — це дуже дошкулююча болячка в церковнім орґанізмі. Це надзвичайний дивогляд, бо в своїй переважаючій частині воно є *московське та москвофільське*. З селянами говорить „по мужицькому", дітей виховує по московському (в російській гімназії), читає „За Свободу" чи „Русскій Голос", урядує в польській мові. Тому психічно воно є чуже для українського селянства. Відчуваючи цю відокремленість від віруючих по своїх парохіях, воно війшло з головою в сферу особистих інтересів, а ця „матеріялістичність" духовенства, на тлі якої повстає безліч інцидентів з віруючими, ще більшу робить прірву поміж „пастирями" й „вівцями". Деінде лише — і то в чисто українських парохіях пан-отці беруть участь і в „Просвіті" й у кооперативах, що підносить їхній авторитет в очах села. Але таких пан-отців дуже мало. Решта — це елемент, який є цілком байдужий до культурно-освітніх справ села, коли, не сказати — ворожий, бо маємо дуже багато фактів, коли пан-отці поборювали й поборюють на селі і діяльність „Просвіти", і кооперативну працю, і то в такий завзятий спосіб, що доводилося в цих справах відкликуватися аж до митрополії.

Знаю такого пан-отця, який на закиди митрополита Діонізія, що він працює в „Просвіті", заявив, що інакше він не уявляє собі пастирського обовязку, бо повинен бути поміж вірючими в усіх їхніх ділах, щоби ці діла йшли по лінії Христової науки, з чим погодився, зрештою й митрополит. Але — повторяю — такі випадки — це дуже виняткові випадки. На загал, духовенство не бере жадної участи в національно-громадській праці своїх сіл, ба — навіть не вміє чи не хоче провадити боротьби з тим сектантством, яке підважує цілу Православну Церкву в Польщі.

Не маючи жадного авторитету на селі, у своїй парохії, біле духовенство цілком залежне від адміністрації, починаючи від звичайного поліцианта, який розпоряджає таким правом, як „опініювання", на підставі чого настоятеля парохії затверджується чи не затверджується на своїй посаді світською владою — від духовних консисторій, які, взагалі, православне духовенство тримають на положенні білих мурииів, поневіряючи ним морально і визискуючи матеріяльно.

Говорячи про духовенство, маю на увазі сільське, а не міське духовенство, яке творить „вищу касту" по свойому правному і матеріяльному положенні. Це міське духовенство — то фортеця синодального „православія", пересякненого наскрізь московським по суті й польонофільським по формі духом. Передовсім нам, українцям, залежить на сільському духовенстві, бо сільська парохія є основною клітиною в орґанізмі Православної Церкви. Від того, чи це духовенство творитиме *одно тіло й одну думку* з вірючими у своїх парохіях, — залежить майбутнє віри на північно-західних землях, як чинника творчо-будуючого, а не руйнуючого.

Один високий польський адміністратор, який бачив цей ненормальний стан, у якім духовенство не має спільної мови зі своїми парохіянами, — висловив „надію", що цей стан зміниться, коли старе покоління православного духовенства вимре! Не можна відмовити слушности цій песимістичній оцінці ролі православного духовенства. Але слабою є потіха для українського населення бути свідками безсумнівного роскладу Православної Церкви напротязі цілого одного покоління!

Сільське духовенство треба втягнути в орбіту українських національних впливів, розгорнути перед ними вагу відродженої національно-православної ідеї, відкрити йому очі на небезпеку, яка загрожує православній вірі — й то не лише з боку зовнішніх чинників, а від внутрішнього безсилля „православія", що повстало в наслідок повної його *безідейности*.

Треба дати ідею православному духовенству, яку воно згубило. Революція знищила підставу офіційного „православія", якого вчили по духовних школах. „Православія" було тісно звязане з „самодержавієм" і „пародністю". „Самодержавія" не залишило по собі навіть спогадів, а „народність", що містилася у формі назадницьких московських сектантських орґанізацій „союза русcкаво народу" — розвіялася як тяжка примара. І полишився кістяк „православія" без змісту, без душі, без ідеї, без гасла — і ніяк цей кістяк не може поростись в нове здорове тіло з живими нервами й свіжою кровю. Десять років наше „православія" у Польщі все шукає провідної ідеї, все не знахо-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Дещо про зрозуміння Франції.

(Продовження.)

Традиція. Що робить Америка. — Французька думка.

Лінґвіст Мее сказав: „Треба легковажити всякими труднощами, щоби без терпіння написати, хочби кілька слів по французьки".

Неменше цінним буде для нас свідоцтво письменника, що ніби хемік у ляборатор ії таємні органічні субстанції, відмірював кожне слово, відважував кожну сполуку атомів думки, Анатоля Франса. Він-же повторяв часто: „Французька мова має три прикмети: першою є ясність, другою знову-же ясність, а третьою теж ясність".

Від дальших виводів на тему французької мови, як досконалого знаряддя людської мови, звільняє мене те, що маю честь промовляти до авдиторії, що знає французьку мову і богатократно сама переконалася, якою насолодою для людини є французька книжка, все одно, чи це поезії Верлена або Мадам де Ноай чи ядерна проза Мопасана і Поля Моран.

Приходячи тепер до французьких традицій відразу мушу зазначити, що казатиму тільки про те, що з традиції минулого може бути корисне для сучасности або майбутнього, що відмежовую її від поняття традиційности, цієї лінивої звички старих людей беззастережно і безцеремонно відкидати все живе і нове тільки тому, що воно не зовсім таке як давно, в минулому.

У мойому розумінні традиція це перш за все: досвід.

Коли французька дипльоматія, як слушно завважав на цьому місці один з попередніх докладачів, перемогла в світовій війні, орґанізовуючи майже весь світ проти Німеччини, то завдячує вона цей успіх передовсім своїй традиції і традиції Франції. Бо Франція має свої традиції. Традицію незайманости своєї території, традицію рішаючого чинника европейської рівноваги, традицію англійсько-французького дефензивного союзу, а далі ще й традицію старого, культурного народу, що його істнування на карті Европи є самозрозуміле і наскрізь доцільне. Ось опінія одного американського публіциста Фулертона: „Конечність приноровлювати, а часом навіть підпорядкувати ревіндикації інших народів інтересам Франції є науковим постулятом, що його признало 20 віків европейського досвіду".

Про традицію-досвід французької землі говорить нам пророчисто історія. Земля ця зазнала всіх форм влади від абсолютизму до комуни. Вона довідалася про всю химерність і змінчивість форм суспільного ладу на світі. І хоч падали королі, ті з божої ласки і з волі народу, минались республики, конституції і правні кодекси, навперейми з деспотизмом одиниці змагалася самоволя анонімної юрби, але пасивним побідником, цією „незмінною" математичної проґресії, лишалась одна тільки французька нація.

Але традиція в мойому розумінні це значить ще: культурне надбання. Вона — цей леґіон письменників, що завойовують для французької думки цілий світ. Вона — ці стародавні інституції, театри і наукові інститути, що в їх мурах плекають науку чи мистецтво.

Недавно був я театрі Одеон. Всі знаєте його давні традиції, почесну назву театру Бомарше. Давали „Беренісу" Расіна, гру таких ніжних нюансів, що важко за ними слідити сучасній людині. Перед початком вистави виступив один американець і в англійській мові представився як голова американського допомогового комітету театрові Одеон. „Ми допоможемо грішми зберігати культурні французькі цінности", — говорив він. — Нехай би Одеон виставляв все найцінніше французького клясичного репертуару і хоч би у найкоштовніших декораціях і костюмах, ми все допоможемо грішми". Такий вислів масового долярового ентузіязму певне не зустріне ніколи нашого галицького театру.

Або ще таке: американський міліярдер і король нафти Рокфеллер призначив величезну суму 8 міліонів долярів (150 міліонів франків) на париський медичний факультет. І такої манни нічого сподіватися нам! Легко зрозуміти, що її не булоб ніколи, якби не традиція Лявуазе, Лямарка, Пастера і Кальмет і таких інших.

Зрозуміла вагу цієї французької і взагалі західньо-европейської традиції в першу чергу Америка, що забажала доповнити свою чисто матеріяльну культуру духовими здобутками на зразок старого світа: мистецтвом, літературою і театром. І нараз королі вугілля, заліза і гусячого смальцю вислали в Европу комерсантів з припорученням купувати все, що тільки за доляри купити можна. Звичайно, за доляри дістане всячини в Европі. Небавком виповнилися американські музеї творами мистецтва і сьогодні, щоби докладно пізнати деякі доби мистецтва, приміром нідерляндських примітивістів, треба їхати за океан, до Бостону і Шікаґо. Можливо, що завтра Україна вишле теж своїх представників у західню Европу. Їх кишені будуть певне порожні як звичайно, тому жаден Ватто чи Сезан до Києва або до Львова не помандрує, але зате вони дивитисьмуть і слухатимуть, бо це нічого не коштує, а це теж щось варта; може навіть більше, бо перетворює живих людей, не тільки мертві салі музеїв. Перша розвідча стежа зрештою вже вислана, це: ви!

Традиція це також леґенда великих всесвітніх ідей і геройств. Такою країною могутніх леґенд є саме Франція.

Колись в Европі прославляли міліонові уста традицію Версалю Людовиків. Ця леґенда проґомоніла, хоч не для всіх, і не на завжди. Її заступила леґенда Бастилії і маніфесту прав людини, а потому ще слава непереможного цісаря.

У чому тайна такого могутнього прозелітизму французької леґенди? Не думаю, щоби чесноти французьких героїв були більші від чеснот героїв інших народів, або їхні могутніші і спасенніші. Але хто заперечить те щось глибоко патетичне і вселюдське французької леґенди? Хто заперечить, що вже сама участь у французькій леґенді приносить честь одиниці або народові, що імя України звязане з особою Наполеона приносить нам більше слави і дружби на світі, як те саме українське імя в леґенді залізного канцлера Бісмарка? Ось свідоцтво двох великих німців. Сказав Ґете: „Французи споглядають на історію світа з такої висоти, що стає неможливо для них пригнічувати думку", а ніжний поет Гайне додав: „Патріотизм француза є такий, що серце його розпалюється і поширюється; він у силі пригорнути до серця не тільки своїх найближчих, але і всю Францію, все людство".

(Продовження буде.)

дить тих основ, на які воно має спертися. І без нашої допомоги воно тої кермуючої ідеї не знайде, а без ідеї — воно буде новим виданням офіційного „православія“ з тою лише ріжницею, що цей новий характер офіційности хутко розгубить віруючих, — і то не тисячами, а десятками тисяч, що — на жаль, — можна вже нині спостерігти.

Аполітичне українське православне товариство, що обороняло б ідею православної віри, даючи її національний *зміст* і *змисл*, без сумніву, втягнуло би у свої ряди великі маси сільського духовенства, дало би йому допомогу, взяло би його під свою правну оборону — і цей період одного покоління, про який ми згадували в горі („поки не вимруть старі“), значно скоротило би.

Без сумніву, що найліпше цю ролю могло би виконати Луцьке Чеснохрестне Братство. Але невідомо, коли буде затверджений його статут. Літа-ж минають і щороку щораз гірше діється у Православній Церкві. Та, врештою, ніщо не перешкоджало би з моменту затвердження статуту Братства і реорганізації цього останнього — влитися тому релігійному товариству до братства, як оформованій вже секції.

Це все дрібниця. Та не є дрібницею факт, що величезні проблеми устрою Церкви, який має визначити її зовнішній і внутрішній зміст, шляхи її дальшого розвитку, всі ті зміни, що мають зайти, ціла ця титанічна боротьба за майно Православної Церкви — все це йде попри православне громадянство, яке находиться в дуже невигідній ролі стороннього глядача.

Не звільнить нашої інтелігенції від відповідальности за це історія! За цю байдужість, за це шкурництво, за це *феноменальне неробство*, за невикористання можливостей, які були і могли попасти її у руки!

О. Ковалевський.

Вісти з „Рідної Школи“.

І. Завдяки українським студентам, що студіюють за границею, головно гірникам у Пршібрамі в Чехословаччині, одержала „Рідна Школа“ більшу скількість цінних мінеральоґічно-петроґрафічних зразків, між якими є й рідкі оказн. Ці зразки розділено для зложення згл. доповнення ґабінетів у фахово-доповняючих школах у Львові (муж.), Перемишлі (муж.) Тернополі, Станиславові та в Українській Торговельній Школі у Львові. Вп. збирачам складаємо цею дорогою нашу щиру подяку в імені української молоді.

ІІ. Вже від кількох років уладжують львівські школи й виховні заведення у Львові (їх є тут 27 одиниць) величаве свято весни, при щораз більшому заінтересуванні з боку українського громадянства. І цього року відбудеться в неділю, 1. червня в 4. год. пополудні „Велике Свято Молоді“ львівських шкіл і виховних заведень „Рідної Школи“.

Цьогорічне Свято Молоді це немов підготовка до ювилейних обходів з нагоди 50-ліття „Рідної Школи“, яке припадає у 1931 р. Тому в цьому святі возьмуть цього року участь і позальвівські школи, а саме: із Золочева, Коломиї, Копичинець, Рогатина, Самбора, Станиславова. Львівські школи виступлять з власними шкільними прапорами. Можна вже собі наперед уявити величавість такого богатотисячного діточого збору, того нашого цвіту. Тому вже тепер запрошується до участи Вп. Громадянство Львова й околиці.

ІІІ. З кінцем минулого року розіслала „Рідна Школа“ свій стінний календар на 1930 р. на адреси своїх Кружків, Повітових Союзів Кооператив та деяких діячів. Тому, що з кінцем травня ц. р. замикається остаточно рахунок календаря, прохаємо всіх тих, що ще не вирівнали належности за нього, зробити це негайно, пересилаючи належність чеком зі зазначенням „календар“.

IV З наближенням шкільних ферій, коли то устають мізерні шкільні оплати, „Рідна Школа“ находиться у незвичайно прикрих грошевих умовах з огляду на зобовязання супроти свого учительства. На той час треба заздалегідь подбати про частинне бодай покриття грошевого запотребування Кружків та Головної Управи. До певної міри можна це зробити уладженням народніх забав (фестинів) на дохід „Рідної Школи“, де такі забави в звичаю. Звертаємо на це увагу не тільки Кружків „Рідної Школи“, але й інших прихильних „Рідній Школі“ установ та громадян.

V. Щоби облекшити будову домів, призначених на народні школи Товариства „Рідна Школа“, — ухвалено Кружкові „Рідної Школи“ у Звиняч! (Чортків) і Космачі (Коломия) оплатити кошта пляну й кошторису зладженого інж. Пежанським у Львові.

VI. Проф. Омелян Терлецький у Львові зложив свій мандат члена Головної Управи.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

З життя наших установ.

Загальні Збори Т-ва Прихильників Освіти у Львові.

В дні 10. ц. м. відбулися річні Загальні Збори Товариства Прихильників Освіти у Львові в салі „Української Бесіди“ На Зборах явилися представники старшого громадянства й молоді.

Відкрив Збори голова Т-ва през. В. *Дециксвич*, що ствердив гарний розвій Товариства і кинув кілька думок про взаємовідносини між старшим громадянством і українською молоддю.

Після відчитання і принняття протоколу з попередніх Загальних Зборів вибрано на внесення д-ра Степана *Шухевича* комісію-матку, яка наміти-лаб нових членів Виділу на місце уступаючих. Потім студ. Б. *Кравців* відчитав звіт з діяльности Т-ва, що був оброблений дуже солідно, а при кінці намітив напрямні дальшої діяльности. З черги подав дуже точне звідомлення з економічної діяльности Т-ва д-р Любомир *Макарушка*, що перейшов подрібно всі рахункові позиції, а при кінці зупинився на справі Акад. Дому, представив історію інвестиційного фонду при Т-ві і його призначення та висказав свою думку про само Т-во Прихильників Освіти і його велику працю.

Після того дир. М. *Гаврисевич* відчитав звідомлення з переведеної провірки цілого діловодства Т-ва і поставив внесення уділити абсолюторію уступаючому Виділові.

Дискусію над звітами і внеском контрольної комісії започаткував д-р Іван *Копач*, що говорив про взаємини між студентством і старшим громадянством та про ролю й завдання Т-ва Прихильників Освіти у нашому житті. По ньому промовляли: през. *Децикевич*, мец. *Корчинський*, студ. Б. *Кравців*, проф. д-р *Старосольський*, д-р Роман *Могильницький*, ред. *Боднарович* і інші. В дискусії піднесено багато важних справ, що торкаються так чи інакше життя нашого студентства і праці Т-ва Прихильників Освіти.

Опісля принято однодушно внесення уділити Виділові абсолюторію, а крім того ще й таке внесення студ. *Тарнавського:* „Зібрані на Загальних Зборах Т-ва Прихильників Освіти у Львові студенти висказують през. В. Децикевичеві за його успішну, безкорисну і щиро віддану працю для українського студентства на становищі голови Товариства глибоку подяку“.

Вибори нового Виділу на внесення комісії-матки дали такий вислід: през. *Вол. Децикевич* — голова, члени Виділу: о. кан. Олександер Ковальський, д-р Любомир Макарушка, д-р Іван Ґижа, д-р Іван Копач, а зі студентства: Богдан Кравців, Орест Гладкий і Тимотей Козяк. Заступники: проф. Антін Ковалисько, д-р Іван Німчук, д-р Ігор Федів, а зі студентства: Омелян Тарнавський і Гриць Пісецький. Ревізійна Комісія: д-р Мирон Гаврисевич, дир. Ярослав Колтунюк і студ. Андрій Ґаєцький; заступники: д-р Мирон Коновалець, ред. Василь Левицький і студ. Іван Ґронський. Мировий Суд: інж. Юліян Мудрак, д-р Тит Бурачинський і студ. Юрій Старосольський; заступники: д-р Михайло Волошин, д-р Евген Перфецький і студ. Волод. Яців.

З черги принято через акламацію внесення Виділу з 9. травня ц. р. (мотивоване д-ром Любомиром Макарушкою) такого змісту: „Загальні Збори іменують *Ексц. Митр. Андрія Шептицького*, великого громадянина і добродія українських установ і студентства та *проф. д-ра Станислава Дністрянського*, основника віденського Українського Т-ва Прихильників Освіти й ініціятора Товариства Прихильників Освіти у Львові, *почесними членами Т-ва*“.

Потім п-і Ірена *Павликовська* порушила ще справу відношення львівського Т-ва до Українського Товариства Прихильників Освіти у Відні і поставила резолюцію того змісту, що Загальні Збори висказуються за тим, аби Українське Т-во Прихильників Освіти у Відні передало довжні скрипти і майно на річ Т-ва Прихильників Освіти у Львові. В цій справі забирали слово д-р Іван Копач, мец. Корчинський, сен. Децикевич і д-р Ігор Федів, що всі погодилися з внескодавцем. Після деяких виясненъ принято в цій справі таке внесення, змодифіковане мец. Корчинським: „Загальні Збори одобрюють усі заходи Виділу щодо розширення фондів і уповажнюють його до дальшої акції в тім напрямі“.

При кінці поставив мец. д-р В. *Старосольський* внесення висказати *признання й подяку проф. д-рові В. Левицькому, ученому математикові за його прилюдне відкрите письмо в „Ділі“, в якому наш учений виступив гідно й мужно в обороні свободи науки.* „Виступ цей — говорив промовець — був у нашому житті в останніх часах найяснішим проміном“. *Внесення принято бурхливими оплесками й овацією на честь присутнього на Зборах ученого*, який в подяці заявив, що він сповнив тільки свій обовязок, бо кожна людина, що має до діла з наукою, повинна стояти на її сторожі.

На цьому голова Т-ва през. Децикевич замкнув Збори.

Чергова нагінка на українську ґімназію „Рідної Школи“ в Яворові.

Читаємо в яворівському „Українському Слові“:

На цьогорічному концерті в честь Шевченка в Яворові, уладженому силами української ґімназії „Рідної Школи“ в Яворові, відіграно за дозволом яворівського староства при кінці на сцені одну дію Я. Марченка „На Тарасовій могилі“, вид. другим накладом 1910 р. у Кракові. В ролі Шевченка виступив ученик VIII. кляси Мик. Черник. По концерті публика (головно партер) відспівала пісню „Не пора“ і „Ще не вмерла Україна“. За якийсь час потягла яворівська державна поліція чомусь до відповідальности проф. Вол. Масевича, диріґента хорів, закидаючи йому безосновно, будьтоби він зачинав співати і співав „Не пора“ (коли на ділі проф. В. Масевич був у той час на сцені, а не на партері!) і будьтоби він винен, що на сцені відіграно Я. Марченка дію „На Тарасовій могилі“! Згадана дія, як видно, виявилася аж нараз у Яворові 1930 р. (зн. 20 літ по своїм другім леґальнім накладі!)... небезпечною! Розуміється, скінчилось би все звичайною поліційною „помилкою“, якби не те, що 1. травня ц. р. наспів на руки Дирекції української ґімназії „Рідної Школи“ в Яворові з львівської кураторії ось такий наказ:

„Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie. Dnia 28. kwietnia 1930. № l. 4579/30. Do Kierownictwa Prywatnego Gimnazjum im. O. Makoweja w Jaworowie. Masiewicz Włodzimierz i Czerny Mikołaj — dochodzenia o zbrodnię zdrady głównej. Z powodu wszczęcia dochodzeń prokuratorskich przeciwko naucz. Masiewiczowi i uczniowi VIII. kl. tamt. Zakładu Czernemu Kierownictwo pierwszego zwolni od obowiązków nauczycielskich, drugiego zawiesi w prawach uczniowskich aż do ostatecznego wyjaśnienia sprawy. P. O. Naczelnika Wydziału: Hubert“.

Як бачимо, львівська кураторія — відома вже зі своїх неодних розпорядків — і сим разом видала скоренько наказ звільнити від учительських обовязків проф. В. Масевича (переверненого на „Masiewicza“) і завішення в ученицьких правах уч. VIII. кл. Мик. Черника (переверненого на „Czernego“) тільки на основі „wszczęcia dochodzeń“ проти згаданих. Так поступає львівська кураторія, якій цілком не в голові ні те, що проф. В. Масевич має саме питати при матурі, ні тимменше те, що згаданий ученик тратить уже рік!

Ось так виглядає чергова нагінка на українську ґімназію „Рідної Школи“ в Яворові, яка є сілю в очах наших ворогів. Її знищити за всяку ціну — ось мета цих їхніх заходів. Наше громадянство мусить дати всім тим затіям орґанізований могутній відпір!

Проти червоного терору.

Протест Загальних Зборів читальні українських студентів Богословської Академії.

1. Загальні Збори Т-ва „Читальня українських студ. Богосл. ім. Маркіяна Шашкевича“ у Львові, що відбулися 15. квітня 1930 р. прилучаються до українського та світового протесту проти більшовицького переслідування Христової релігії та Церкви на всіх просторах СРСР, а в першу чергу на землях Великої України.

2. Заг. Збори взивають усіх укр. вірних синів Церкви прилучитися до молитов, щоби Господь Бог змилосердився над горем і муками міліонів душ та щоби не допустив до затрати в їхніх душах почуття Господнього страху.

3. Загальні Збори протестують з цілою рішучістю проти крівавого переслідування католиків-українців, зорганізованих при гр.-кат. церкві в Києві та проти заслання душпастиря цієїж Церкви о. Щепанюка Миколи на Соловецькі острови.

4. Загальні Збори висловлюють о. Щепанюкові Миколі глибоку пошану та подив за його мужню поставу в обороні Св. Віри.

5. Загальні Збори протестують проти тортурування та винищування українського духовенства на землях Вел. України.

6. Загальні Збори протестують проти національного гнету на Вел. Україні, що прибрав тепер такі страхітливі форми на наших землях під червоною окупацією.

7. Загальні Збори звертаються до всіх українських студ. богосл. організацій в краю і поза ним з проханням заложити від себе протест проти крівавого насильства більшовиків. У Львові, 8. травня 1930 р. — **Т-во „Читальня українських студ. Богосл. ім. М. Шашкевича“ у Львові.**

Нова Рада м. Львова.

Правосильність рішення Найв. Адміністраційного Трибуналу.

У звязку з протестом попередньої Тимчасової Ради м. Львова проти її розвязання та покликання урядового комісаря і в звязку з прихильним полагодженням цього протесту Найвищим Адміністративним Трибуналом львівський воєвода Голуховський видав у суботу, дня 24. травня ц. р. таке рішення: „З уваги на рішення Найвищого Адміністративного Трибуналу відкликую згідно з опінією львівського воєвідського Виділу, принятого на засіданні дня 23. травня ц. р. б. тимчасову репрезентацію м. Львова, як таку, що має характер переходово номінованого уряду по думці уступу, § 112 статуту м. Львова, а в слід за тим по суті відкликаного".

В суботу наспів до урядового комісаря м. Львова проф. Надольського декрет львівського воєводи такого змісту: „До Тимчасової Управи міста Львова: на руки п. Урядового Комісаря проф. інж. О. Надольського. У звязку з вироком Найвищого Адміністраційного Трибуналу з дня 28. листопада 1929 ч. реєстр. 4126/27 відкликав я поновно рішенням з нинішнього дня б. тимчасову громадську репрезентацію м. Львова, а признаючи необхідність зреорганізування теперішньої тимчасової управи м. Львова видаю згідно з опінією львівського воєвідського Виділу, принятою дня 23. травня ц. р. слідуючий розпорядок:

Беручи на увагу побільшення території м. Львова, через прилучення частини передміських громад, усталюю загальне число членів тимчасової міської Ради на 130 осіб з тим, що ця колегіяльна управа міста буде **мати всі права міської репрезентації з вибору.**

Тут слідує список радних, що стали з вибору радними м. Львова ще в часі виборів у 1913 р. Їх є 37. А в тім ні одного українця. Далі йдуть радні, що їх покликує воєвода, в числі 92.

Між ними є такі українці: 1) Децикевич Володимир; 2) Фольмес Йосиф (від Т-ва робітників і слуг „Праця"), 3) д-р Говикович Альфред; 4) Кусик Андрій (від проф. організації друкарів); 5) о. Лопатинський Дамян; 6) інж. Мудрак Юліян; 7) Стефанович Осип (від купців); 8) Темницький Володимир (укр. робітн.); 9) Заячківський Микола.

Крім того ввійшли до Ради ще такі „репрезентанти руского населення": Рубель Леонтій (від „Згоди"), Тарнавецький Петро (здається греко-католик) і „русскі аґрарники" з „Народного Дому" — Мих. Бачинський і д-р А. Лисяк.

Нова Рада уконституується в той спосіб, що вибере президента міста і 4-ох віцепрезидентів та відповідну скількість міських делегатів на основі II. відділу виборчої ординації м. Львова. Теперішня тимчасова управа уступить з хвилиною, як уконституується нова Рада.

Ново призначена Рада збереться на перше засідання під проводом найстаршого віком радного.

Вибори до сойму в лідській окрузі.

Участь у виборах до сойму в лідській окрузі дуже слаба, не перевищала двацяткілька проц. управнених до голосування. У воложинськім повіті голосувало около 13 проц. виборців.

За скликання сенату.

Підписи сенаторів із опозиції на внесення до президента держави в справі скликання надзв. сесії сенату збирають і ця акція буде покінчена ок. 1. червня. Петицію підпишуть сенатори: Клюбу Народового, Піяста, Визволення, Стр. Хлопского, ППС., НПР і Жид. Клюбу.

Вислід сен. виборів на Волині.

Вислід виборів до сенату в місті Рівнім представляється так: Управнених до голосування 8.800, голосувало 1735, важних голосів віддали 1698, неважних 37. Одержали голосів: **листа ч. 18 (УНДО) 1578**, листа ч. 3. Визволене 68 гол., листа ч. 20 росіяни 40 гол., листа ч. 22 укр. со.-рад. 10, листа ч. 36 Сельроб-Єдність 7. Загальна участь 21 проц. У рівенському повіті участь голосуючих 20—25 проц.

Висліди виборів у місті Луцьку такі: Управнених до голосування 7641, віддано важних голосів 1742, неважних 7. Листа ч. 3. Визв. 16 гол., **листа ч. 18 УНДО 1708 гол.,** листа ч. 20 рос. 13 гол., листа ч. 22 укр. соц.-рад. 5 гол., листа ч. 36 Сельроб-Єдність 0. Заг. участь 23. проц.

Арештування в Бориславі.

У суботу в ночі поліція арештувала в Бориславі Яр. Шуля, безробітного, Мик. Сеніва уч. гімн. і Мих. Гнатова робітника, як підозрілих, що кинули ґранату на салю підчас академії Звйонзку Оброньцуф Подкарпаця. Польські часописи пишуть, що арештовані є членами УВО.

Арештували вбивника з Дюсельдорфу.

З Дюсельдорфу прийшла вістка, що там арештували 47-літнього візника Петра Кіртена. Зі слідства виходить, що він є масовим убийником, якого поліція пошукувала від кількох місяців. Арештування наступило на основі листу одної наймички до матері. Лист наслідком фальш. адреси дістався в чужі руки й його передали поліції. Наймичка повідомляє, що в травні незнаний мущина заманив її до своєї хати та знасилував. За вказівками наймички поліція арештувала Кіртнера.

Смертний присуд.

У суботу закінчився перед львівським судом присяглих процес проти братів Павла та Михайла Гнідеців із Сеньковець (пов. Рава Руська). Перший з них обвинувачений за підпал загороди Гриця Задубинного, громадського писаря в Сеньківцях і за вбивство крісовою кулею Юрка Задорожного. Брат його відповідав за співучасть об. у закидуваних злочинах. Після промови об. д-ра Льва Ганкевича та прокуратора присяглі 7-ма голосами потвердили вину Павла Гнідеця в напрямі злочину вбивства, а одноголосно заперечили закид підпалу. Михайла Гнідеця признали 8 голосами співвинним в убивстві. На тій основі трибунал засудив Павла Гнідеця на кару смерти (шибеницю) а Михайла Гнідеця на 6 літ тюрми. Оборонець зголосив, що внесе касацію. Павло Гнідець, схвильований присудом, сказав „Я не хочу касації, зробіть екзекуцію!" Щойно оборонець успокоїв його.

Розстріл селян.

(АТЕ) „Комуніст" повідомляє, що в Черкасах розстріляли 4 селян із села Чорнобаїв, обвинувачених в убивстві комуніста Чорненка. В с. Білібісах в Артемівській окрузі невідомі люди вбили двох членів місцевої рільної комуни.

Зі спортового життя.

Україна-Чорні 1 : 1 (0 : 1).

До тих змагань виступила Україна в складі: Новицький, Грещук, Скрегота; Борсук, Цимбала, Бутель II.; Підлісецький, Кобзяр, Лисик, Маґоцький, Воробець. Чорні в повному лiговому складі: Красіцький (по праві: Каспшак), Олейнічак, Чижевський; Пілат, Вітковський, Озайст; Островський, Кох, Рейман (по павзі: Макух), Малярський, Джимала.

Вислід для України почесний, бо це вперше від непамятних часів зійшла українська дружина зі змагань з лiговими Чорними непобідженою. Гра ведена була в швидкому темпі, мяч переносився раз-у-раз від одних воріт під другі. В першій половині Чорні, граючи з вітром, мали помітну перевагу, якої не могли використати завдяки знаменитій обороні України, що притомно паралiжувала всі наступи противника. Одинокого ґоля стрілив для Чорних в передостанній мінуті Малярський з подання Островського, який, не обставлений як слід Бутлем, віддав був безліч центр, на щастя, не використаних. Україна в тому часі здобулася кілька гарних перебоїв, одначе стріли її нападу ішли за високо або попадали просто в руки Красіцького. В другій половині Україна загрожувала щораз частіше воротам противника, і то головно правим крилом, де Підлісецький своїми знаменитими центрами давав багато до роботи обороні Чорних. З одної з таких його центр стрілив Маґоцький вирівнюючого ґоля, що українська публика приняла довго невмовкаючими оплесками. В дальшому обі сторони мали ще змогу перехилити перемогу на свою сторону, одначе всі їх зусилля розбивалися на певній обороні. При стані 1:1 суддя п. Зееман, що суддював дуже поправно, закінчив ці цікаві змагання. Щодо української одинадцятки, то слід піднести цим разом особливо жертвенну гру Новицького, обох оборонців і невтомного Борсука та Підлісецького. Слабо презентувалися: Лисик, Бутель II. і Воробець. Видців ок. 1.000.

Лiгові мистецтва.

Львів. Краковія—Погонь 2:0 (2:0).
Варшава. Леґія—Гарбарня 3:1 (2:0).
Кор. Гута. Рух—Польонія 2:1 (1:1).
Краків. Висла—ЛТСҐ 1:0 (1:0).
Лодзь. Варта—ЛКС 4:1 (2:0).

Мистецтва А-кляси.

Львів. Лехія—Польонія 4:1 (1:0).
Львів. Ревера—Погонь І. Б. 3:2 (0:1).
Стрий. Погонь (Стрий)—Чорні І. Б. 5:3 (1:1).
Золочів. Яніна—Гасмонея 1:0 (1:0).

Закордон.

Відень. Кінцеві висліди за мистецтво копаного мяча: Адміра—Гакоаг 4:4 (2:2), Рапід—Спортклюб 5:1 (2:0). Так Рапід здобув мистецтво Австрії.

НОВИНКИ

— **Великий політичний процес у Львові.** Сьогодні, в понеділок, зачинається у львівськім карнім суді перед лавою присяглих великий політичний процес проти 17 молодих українців, студентів і ремісників, яким акт обвинувачення закидає приналежність до тайної Української Військової Організації та співучасть у бомбових замахах на львівські „Східні Торги" у вересні м. р. Розправа, до якої покличуть ок. 70 свідків, потреває найменше три тижні. Наш орган приноситиме з розправи докладні звідомлення.

— **Парцеляція ерекціональних ґрунтів.** Пишуть нам: Уже більш як рік ведеться акція парцеляції ерекціональних ґрунтів. У ріжних дієцезіях ріжно вона пішла вперед, але фактом є, що велика частина ерекціональних ґрунтів вже парцелюється, або є розпарцельована. Наскільки памятаємо, Митрополичий Ординаріят пригадував свого часу всім оо. парохам, щоби при тій парцеляції всі справи правної натури полагоджували виключно адвокати українці, а технічні справи, як поміри, пляни і т. п. українські інженіри. На жаль, мусимо ствердити, що в богатьох випадках оо. парохи віддають поміри ерекціональних ґрунтів неукраїнцям, часто інженірам жидам. Є навіть такі сумні випадки, де купуючі селяни самі жадали, щоб їм спровадити інженіра українця, а о. парох спровадив жида. Якщо такі явища повторяться, то треба буде подавати до прилюдного відома імена оо. парохів, що так розуміють гасло: „Свій до свого".

— **Подяка.** Складаємо отсим щиру подяку всім членам Провірної Комісії пластових таборів, а саме: проф. Д. Навроцькій, о. С. Венґриновичеві, д-ру В. Вербинцеві, проф. М. Іваненкові, проф. Ю. Каменецькому, д-ру Л. Макарушці, д-ру А. Річинському, д-ру О. Тисовському, з окрема дир. В. Кузьмовичеві за совісну та дбайливу провірку наших таборів літом 1929 р. та подані нею в звіті цінні замітки і вказівки, які в міру можности вже цього року будуть переведені в життя в усіх наших таборах. — **Верховна Пластова Команда.**

— **Іспит зрілости** в українській приватній жіночій гімназії в Перемишлі відбувся під проводом візит. д-ра Д. Лукіяновича в днях 19—22. травня. Іспит зрілости здали слідуючі кандидатки: 1. М. Базилевич. 2. О. Боса. 3. Т. Бушко. 4. Е. Галько. 5. М. Гусар. 6. М. Греголинська. 7. М. Ґурська. 8. Я. Дзюбинська. 9. Е. Доротяк. 10. О. Дурбак. 11. С. Кіпа. 12. О. Кривяк. 13. С. Кузьминська. 14. О. Мальчик. 15. М. Маринович. 16. І. Миколаєвич. 17. М. Никифорук. 18. О. Огоновська. 19. Анна Петриця. 20. Корнелія Петриця. 21. З. Радзівіл. 22. М. Радьо. 23. О. Секела. 24. М. Сікора. 25. О. Скиба. 26. К. Смотрич. 27. Н. Ставка. 28. Е. Флінта. 29. О. Чавс. 30. О. Чайківська. 31. Д. Шалинська. Репробовано 2 абітурієнтки.

— **Небезпечний цісар.** Французька преса принесла звістку, що бувш. цісар Вільгельм II. їздив інкоґніто до Ессен у гості до Круппа, фабриканта воєнних матеріялів. Комуністична німецька „Вельт ам Абенд" доповнює цю звістку ще більшою сензацією: минулого року Вільгельм провів два тижні у Вісбадені інкоґніто на лікуванні за відома... англійської окупаційної армії. З цього всього виходило би, що або Вільгельм не боїться міжсоюзної контролі над його особою, або що ця міжсоюзна контроля не боїться його подорожей інкоґніто до Німеччини. Зате цими подорожами є перелякана французька й польська преса, бо бачить поза ними воєнну конспірацію.

— **Прикра ситуація.** Відомий польський співак Ігнатій Дигас дістав „золотий старшинський хрест" з нагоди 25-ліття служби... на сцені. Тимчасом Дигас належить до соціялістичної партії і тепер не знає, чи може приняти таке мілітаристично-буржуйське відзначення, ще й з рук урядової партії.

— **Посвячення прапора** Всенародньої Школи ім. Б. Грінченка відбудеться у четвер 29. травня в 12. год. вполудне перед митрополичою палатою, на випадок непогоди в церкві св. Юра. Закінчення у дівочій школі ім. Б. Грінченка.

За підставу господарського розвою.

Заможний чоловік у Польщі гірше живе, ніж пересічний американський робітник. Це факт, стверджений не лише статистичними даними, але й звичайною обсерваціею кожного, хто находиться на другім боці океану. Не треба аж сягати до Америки. Подібну річ можна легко завважити не тільки в Англії чи Франції, але й у найближчих наших сусідів: у Німеччині і у Чехословаччині. Зрештою і порівнання нашого щоденного життя на східних і західних окраінах доведе нас до анальоґічного висновку.

Цей висказ „живе гірше", „живе ліпше" — торкається очевидно матеріяльних вартостей: культури щоденного життя. Отже: добре мешкання, гарне урядження, смачна й достатня їда, килими, грамофон, фортепян, книжки, тощо це все познаки „ліпшого життя". Не дають вони може щастя в значінні фільософічнім, одначе є вони без сумніву найважнішим покажчиком заможности всього народу, а через це його могучости й сили.

Від десяти літ Польща змагає до цієї матеріяльної сили. Накликує постійно до праці, до побільшення продукції, до капіталізації. Найменше може говорять про піднесення консумції: і на якість і на кількість. У науковім розумінні це збільшення спожиття називається поширенням внутрішнього ринку; є це фактично перший постулят розвою народу, який стоїть на цім рівні щоденної культури, що нинішна вся Польща.

Очевидно, що проблема поширення внутрішнього ринку є заразом справою господарською і суспільною. Рівночасно важким видається домагання, щоби люди збільшили спожиття, коли не мають спроможности придбати у відповідній кількости річей першої потреби. Є це на перший погляд заворожене коло, з якого — як виказала практика — вийти не трудно. Вистарчить згадати про перші кроки самоходового промислу у Америці, який є на це наглядним приміром. Двацять літ тому ніхто навіть не мріяв про те, що самохід стане засобом першої потреби, що робітничі заробітки зможуть покрити такий „люксус" і що саме цей товар буде-джерелом могучости народу. А прецінь це все сталося на наших очах попросту у головокружнім темпі. Перервано заворожене коло, поширено внутрішний ринок у напрямку самоходової консумції піднесено заробітки, збільшено продукцію і знову побільшено запотребування, заробітки і т. д. Заворожене коло змінилося в зубчасте, яке втягає в себе щораз нові елементи щоденного життя і яке постійно підносить культурний рівень.

Рисковно було би наслідувати американський приклад дослівно. На це не позволяє нам наш рівень життя, без сумніву нижчий від американського перед двацяти літами. Але з нашого завороженого колеса мусимо рівнож вийти і то за всяку ціну.

Поширення внутрішнього ринку ставить питання, як розбудити нове запотребування серед найширших мас суспільности. Найлекше це зробити з крамом, який має прикмети люксусу, а рівночасно є засобом першої потреби. Таким засобом є без сумніву цукор. Серед сільського населення у Польщі, він усе ще є люксусом; та він має рівночасно такі високі віджибчі вартости, що трудно уявити собі ліпший засіб, який надавався би як перша підстава в напрямі поширення нашого внутрішнього ринку.

Цукру споживають у Польщі мінімально: 11 кґ. на голову річно, тоді як в Англії 44 кґ., у Німеччині 22 кг., у Франції 24 кґ., в Америці 60 кг., у Данії 53 кг. Взявши під увагу ще й факт, що в більших містах наше спожиття цукру є майже на европейськім рівні вийде, що консумція цукру нашого села є мінімальна, а часто рівняється зерові. Так як з цукром, мається справа і зі спожиттям інших продуктів. Піднесення консумції цукру без сумніву причинилось би і до приросту загальної консумції та до поширення внутрішнього ринку. Цукор може відограти ролю кулі снігу, яка скочується на долину і росте у ледозвал; збільшена консумція збільшить нове запотребування, більшу енергію і більшу видатність праці та буде основою нашого господарського розвою.

Тому з найбільшим признанням належить привитати почин нашого цукроварняного промислу, який приступає до пропаґанди спожиття цукру, розуміючи, що робить це рівночасно і у власнім інтересі. Акцію цю почали дуже раціонально. Звернули передовсім увагу на „мізкові осередки" в суспільстві. На безпосередню пропаганду не можна дуже числити. Пропаганда мусить вийти із нутра самої суспільности, а підняти її мусить інтелігенція. В останніх часах комітет пропаґанди звернувся до цих „мізкових осередків". Розписали великі конкурси з великими нагородами, яких вартість є кількадесять тисяч золотих, серед народніх учителів, самоврядових службовиків, пластунів, спортовців і т. д. Ці сфери мають висказатися, в який спосіб слід перевести пропаганду і вони дадуть їй почин.

Подібну акцію, ведеться перший раз на наших землях, вона зеднала собі відразу піддержку всього громадянства. Позитивні її висліди можуть мати просто непередбачені наслідки і можуть ввести наш весь господарський розвій на нові шляхи. 2056

Безоглядність у відношенні до нашої школи і населення.

Перед двома роками ухвалила рада міста Львова поставлення нового будинку для державної школи ім. Шашкевича з українською мовою навчання. Сама будова доведена вже до кінця, а остають там лише деякі менші роботи для остаточного викінчення. Інтересовані родичі були переконані, що наука покінчиться цього курсу ще в давнім приміщенні, а школа перенесеться до нового будинку аж з новим шкільним роком. Тимчасом маґістрат надіслав минулої пятниці (23. травня) до шкільної дирекції несподівано наказ, щоби школа зараз слідуючого дня перенеслася до нового льокалю. Таке нагле зарядження, видане навіть (як кажуть) без порозуміння зі шкільними чинниками було недоцільне. Давне приміщення школи було у середмісті і збирало молодь зі середмістя і підзамкових дільниць. Новий-же будинок, що находиться на Городецькій дільниці, є для численних дітей, що ходили досі до давньої школи, недотідний. Раз тому, що є для деяких дітей надто віддалений тай ведуть до нього дуже оживлені вулиці (Леґіонів, Казимирівська, Городецька і площа Краківська та Ґолуховського), через які булоб задля великого руху авт і трамваїв небезпечно висилати менших дітей. З таких то причин ухвалили навіть численні родичі з середмістя звернутись до відповідних чинників з проханням, щоби полишено для менших дітей філію школи у середмісті. Тимчасом видано зі сторони маґістрату зарядження, щоби школа сейчас перенеслася і зробила місце іншому льокаторові. До кінця шкільного року оставав лиш один місяць і на цей короткий час доручено школі забиратись! Розуміється, для численних родин це з вище наведених причин дуже прикре. І може дійти до того, що численні діти готові вдержатися від докінчення цьогорічної науки. Такі наглі адміністраційні зарядження можуть в інших справах уходити, але у цьому випадку було воно з педаґогічних причин, а то й задля збереження примітивних вимог вирозумілости супроти українських громадян не на місці. Воно викликало у родичів оправдане невдоволення, якого можна було оминути.

Один з батьків.

Культурний осередок.

Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі.

Українську бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі створено з ініціятиви паризького комітету для вшанування памяти покійного гол. отамана на предложення п. В. Прокоповича. В 1928 р. зорґанізовано „Т-во Бібліотеки ім. С. Петлюри", а з лютого 1929 р. стала вже функціонувати бібліотека, для якої наняте окреме помешкання.

Стату Т-ва каже, що місцем осідку бібліотеки є Париж і не може бути перенесений деінде. Завдання Т-ва: сприяти у Франції студіям, присвяченим вивченню України.

Для того Т-во має на меті: 1) створити бібліотеку, читальні, робочі кабінети для осіб, які віддають себе дослідженню України; 2) зібрати колекцію памяток і предметів, звязаних з особою покійного С. Петлюри; 3) орґанізувати спеціяльні курси й відчити про все, що торкається України; 4) впоряджати курси й відчити українською мовою для українців; 5) сприяти дослідам і розшукам в архівах і бібліотеках для висвітлення відносин поміж Україною і Францією; 6) видавати твори про Україну: 7) перекладати з французької мови на українську твори наукові, літературні, підручники шкільні і т. інше; 8) видавати свій бюлетень.

На чолі Т-ва стоїть Рада, в яку входять: В. Прокопович — голова, І. Косенко — заступник і скарбник, ґен. О. Удовиченко — секретар та проф. О. Шульгин. Бібліотекар — І. Рудичів.

Книжки до бібліотеки почали поступати з березня 1927 року. З перших жертводавців на бібліотеку вілгукнулися: Український Гром. Видавничий Фонд у Празі та п. Вировий в імени Українського В-ва в Катеринославі. До-нині надійшли жертви книгами і грішми більше як від 300 осіб та орґанізацій. Варто відмітити, що жертви йдуть і від чужинців-французів. Минулого місяця від удови б. франц. посла в Персії п. Бонен одержано 2.000 книг та 1.500 журналів-місячників, багато альбомів і малюнків. Українські Громади у Франції відписують свої громадські бібліотеки, які лишаються тимчасом у розпорядженні Громад і істнують як філії паризької бібліотеки. Так зробили Громади в Шалеті та в Оден-ле-Тиші. У травні ц. р. б-ка має 5.426 книг та окремих журналів до 4.000 прим, не рахуючи ґазет та журналів-тижневиків.

Правда, більшість книг і журналів франц. мовою, але серед них є великої вартости й ціни приміринки. В бібліотеці зібрано також багато матеріялів і документів з нашої визвольної боротьби та з життя еміґрації.

При б-ці є читальня й музей. Читальня дістає нині 74 журнали й ґазети, з яких 53 українською мовою. В музей, який носить скромну назву „кімнати памяти С. Петлюри", збираються памятки з життя й діяльности С. Петлюри. Тимчасом уставлено там меблі з кімнати, в якій мешкав С. Петлюра перед смертю. Музей цей лише до часу лишається в Парижі і з часом буде переданий до Київа. При б-ці засновано окремий відділ „Петлюріяни", де збирається все, що було писане самим Петлюрою чи про нього.

Бібліотека, уникаючи всього, що носить політичну закраску, потрохи робиться центром громадського й культурного життя. Рада влаштовує час до часу виклади. В помешканні б-ки відбуваються сходини аполітичних орґанізацій, як Студ. Громада, Т-во Приятелів Пласту, Церковна Рада, тут-же відбуваються й театральні репетиції. Само помешкання б-ки виглядає як музей: по стінах розвішані мапи, малюнки, листівки та ріжні памятки з визвольних часів. Еміґраційна нужда не дає змоги поставити справу ширше й багато дечого ще бракує: нема досить полиць, книги неоправлені. Це саме не дає також спромоги набувати нові книжки, тому треба сподіватися, що з часом усі наші видавництва будуть надсилати сюди всі свої видання. Для збільшення припливу жертв Рада бібліотеки ухвалила оголосити день смерти С. Петлюри — 25. травня кожного року — днем збірок на бібліотеку. У відозві, яка видана з цього приводу, Рада просить такі жертви надсилати на адресу бібліотекаря п. І. Рудичева, а саме: I. Rudicev, 11, Square de Port-Royal, Paris — XIII-e.

Дописи.

УГНІВ. (З приводу недавніх пожеж). Дня 7-го травня ц. р. згоріло в Угнові 16 будинків, а зараз другого дня (8-го травня) пожежа знищила 28 мешкальних домів і 24 господарських будинків. Колиб не поміч міщанства і повна посвята наших Лугів, то пожежа булаб знищила половину міста. Особливо треба підкреслити геройську поміч наших луговиків з Піддубець, Вербиці, Вільки Вербицької і охотничих пожежних дружин з Карова, Домашова й інших громад. Луги, яким відмовляється не лише матеріяльної помочі, але ще й переслідується їх, показуються на ділі найгарнішими, незвичайно примірними пожежними товариствами. Зате міська вогнева сторожа, що так бутно виступає на ріжних парадах, під-

час великої пожежі в Угнові показалася малозвартісною. Міщанство звязує це з одинацятьлітньою господаркою комісарщини і страшно на неї обурене. Підчас пожежі лише завдяки розважному впливові деяких чинників не дійшло до чинних виступів. З громадських фондів дається ріжні запомоги бурсам Т. Ш. Л. „Стшельцам", „шшиспобеням", СС. Феліціянкам і т. д. і т. д. Громаду обтяжується великими позичками, а тимчасом грошей нема навіть на такі потреби, як приладдя до гашення вогню. У звязку з останньою пожежою замітні такі річи: Угнівський ринок є чотирокутником з боками біля 150 м., без перерви забудованими жидівськими деревляними домами (в цілому чотирокутнику є лише два муровані доми); торговельна площа по середині ринку, де заїзджають фіри, огороджена довкола сильними стовпами з трьома виїздами на вулиці, які у звичайні дні замикаються ланцюхами. Пожежа вибухла саме в торговий день і можна собі уявити страшну паніку, з якою втікали люди з фірами із замкненої площі, ломлячи вози і калічучи коні. Лиш випадково не було жертв в людях. — Кериниці в місті „зе взґлендуф санітарних" позамикані, невичищені, підчас пожежі забракло в них води і це збільшувало катастрофу. — Сикавка вогневої сторожі в занедбанні, половина бочковозів перероблена на покроплячі вулиць, а підчас пожежі великі фахівці з мотировими сикавками кричали безрадно за водою, якої не було. — За все те безладдя громадянство обвинувачує давніших і теперішнього комісаря д-ра Тшоса, який є лише гостем Угнова і не знає потреб містечка, а також цілу прибічну раду, яка довела містечко під оглядом безпеченства до катастрофального становища. Громадянство домагається, щоби покінчити вже раз з комісарщиною та віддати долю міста в руки вибраної ради.

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Січинський Лукіян, парох Мшани, помер 23. травня. Похорони відбудуться в понеділок, 26. травня ц. р. В. Й. П.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Збірник памяти Симона Петлюри (1879—1926). Накладом Міжорґанізаційного Комітету для вшанування памяти Симона Петлюри в Празі. Прага 1930. Зміст: Від Міжорґанізаційного Комітету; М. Славінський: Симон Петлюра; І. Мазепа: Творена Держава (Боротьба 1919 р.); П. Феденко: Повстання Нації; В. Прокода: Вождь та військо; М. Добриловський: З історії господарської політики незалежної України (1919—1920); С. Сірополко: Освітня політика на Україні за часів Директорії; О. Шульгин: С. Петлюра та українська закордонна політика; В. Королів-Старий: З моїх споминів про С. Петлюру; Ф. Щербина: С. Петлюра на Кубані; К. Мацієвич: На земській роботі; І. Гаврилюк: Другий військовий зїзд; В. Прокопович: Остання подорож; Листки із споминів В. Кедровського, Г. Порохівського; В. Куша, В. Синклера; А. Яковлів: Паризька трагедія. Стор. 258. Форм. 8°.

Микола Матіїв Мельник: **На чорній дорозі.** (Оповідання). Львів, 1930. Видавнича Кооператива „Червона Калина". Стор. 160. Форм. 16°. До збірки ввійшли такі оповідання: 1. На чорній дорозі; 2) Короп; 3) Із нетрів ночі; 4) За парубоцьку славу; 5) По землі; 6) Очі; 7) Поворот; 8) Терни; 9) Хам; 10) Одна хвилина; 11) На Ґреґоті; 12) Місяшної ночі.

Василь Кархут: **„На мандрівці".** Епізоди. Львів, 1930. Видавництво Пластової Пригоди „Іскра". Стор. 36. Форм. 16°.

Богдан Кравців: **„Проміні".** Поезії. Видавництво Пластової Пригоди „Іскра". Львів, 1930. Стор. 30. Форм. 16°.

Тарас Крушельницький (Чача): **„На тихих водах".** (Хроніка першого водного мандрівного пластового табору на Волині). Видавництво Пластової Пригоди „Іскра". Львів, 1930. Стор. 32. Форм. 16°.

ЖУРНАЛИ:

„Українська Школа", часопис Т-ва „Учительська Громада" у Львові. Рік XV. Ч. 1. Львів, січень-березень 1930. Зміст: Д-р Ст. Балей: Жест та його вартість; Ом. Терлецький: Наука історії в середніх школах з українською мовою навчання; Підручники до історії в наших ґімназіях; Загальні Збори „Учительської Громади"; Некрольоґ.

„Студентський Вістник", орґан Центрального Союзу Українського Студентства. Рік VII. Ч. 11—12. Прага 1929.

Жертви

НА БУДОВУ ШПИТАЛЮ ІМ. МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ.

ВИКАЗ II.

До 15. травня ц. р. зложили: Іван Літинський, Львів 150 зол. (6 акцій Зем. Банку); Українська Каса на Личакові 142 зол.; по 100 зол.: о. прал. Л. Куницький, д-р Кость Левицький, Ом. Саєвич, Стефан Левинський, Преосв. еп. Будка, д-р З. Левицький з Коломиї, Олівський деканат 288 зол.; по 50 зол.: о. Мих. Ходань, Радехів, д-р І. Гриньчак, Відень; 49.95 зол. Науч. Кружок української ґімн., Станиславів; 44.45 зол. о. мітрат Базюк; 40 зол. ученикі III. держ. семин., Львів; 35 зол. о. Лев Ващук, Суховоля (збірка); по 30 зол.: о. Загайкевич, Рудно, о. Конст. Андрохович, Іспас; по 25 зол.: надр. Спірідіон Баньківський, д-р Василь Левицький, Перемишль; 24.95 зол. парох. уряд Коростів; 22 зол. о. Косович, Підгайці; 21 зол. М. Григорійчук, Дрогобич; по 20 зол.: о. Лушпинський, Букачівці, о. А. Пеленський, Лисятичі, гр. кат. церква Хітар, інж. М. Чорний, Радом, О. Моровик, Бабин; 16.26 зол. парох. уряд Черемя; 18.95 зол. гр.-кат. парохія Товсте; 15 зол. Микола Розуменко і З. Швидкий; 12.30 зол. чит. „Просвіти" Левандівка; по 10 зол.: Ів. Пилипець, Скалат, Денис Клосевич, парох. уряд Мужилів, о. Кипр. Ясеницький, Жовтанці, о. Іван Онишкевич, Куповичі, о. Дм. Гамасевич, Балигород, д-р Дольницький, Сколе, інж. Е. Винницький, Живець, о. Петрик, Бабиня, гр.-кат. церква Камінка Стр., о. Малицький, Шляхтинці, д-р Лепкалюк, Галич, гр.-кат. церква Поршна, гр.-кат. церква Руда Сілецька, о. Петро Задворняк, Деревляни; Юл. Карпінський, Гаї Нижні, М. і М. Чолій, Каліш, о. Метеля, Любінці, о. Лев Залужний, Заланів, о. Рибачевський, Судова Вишня, д-р Ст. Кушнір, Яворів, М. Левицький, Павлокома; 9.68 зол. гр.-кат. церква Старе Село; 8.95 зол. уряд пар. Ділушиці Малі; 8.50 зол. о. Кравчук, Борки Вел.; 7 зол. інж. Чорпіта, Баличі; 6 зол. о. Черкавський, Дахнів; 5.40 зол. гр.-кат. уряд пар. Перевозець; по 5 зол.: М. Пеленська, Струсів, Каранович, Відень, о. Іван Березинський, Переволочне, о. Евген Кароль, Микулинці, чит. „Просвіти", Мшана, В. Дяків, Немирів, о. М. Клодзінський, Путятинці, Іван Вовк, Краків, о. Іван Петик, Вяцковичі, Олекса Воробець, Краків, д-р Гвоздецький, Липиця Дол., о. Лев Юрчинський, Добромірка, о. Андрій Гавришак, Усте Зелене, Петро Глібчук Тчев, о. Теодор Богачевський, о. Іван Прилаткевич, Горожанка, М. Чапранський, Журавно, о. Мих. Жарський Устрики Дол., інж. Велькопольський, Дрогобич, о. Іван Головкевич, Тейсарів, о. Ом. Боярський, Новосілки, о Андрій Литвинюк, Оришківці, о. Теодор Осередчук Дзвиняч, о. М. Ворона, Теляче, Ол. Притика, Кожуяки о. Василь Ощипко, Пикуловичі, о. Іван Коцик, Щитівці Харламповичі, Стариська, о. Казанівський, Нивиці, І. Галушинський, Тернопіль, Українська Торговля, Радехів, І. Лятишевський, Ланчин, о. З. Пясецький, Стефкова, о. М. Колтунюк, Жуків, о. Чичилович, Кобильниця Руська, о. Іванусів, Вацевичі, інж. Дутка, Станиславів, Гр. Шурко, Ясло, Марія Фітівна, Яворів, Гриць Бобяк Хшанів, Осип Зятик, Рожнітів, Олекса Фартух, Жолиня; 4.95 зол. Іван Григорович, Коросно; по 4 зол.: грек кат. уряд. Стринява, Василь Зарівний, Усте Зелене, о. Д. Курдидик, Цигани; 3.90 зол. уряд пар. Вишнів; 3.30 зол. уряд пар. Мединя; по 3 зол. М. Бобровський, Угнів, о. І. Лебедович, Бирча, о. Сас Погорецький, Білина, А. Добрянський, Волосянка, о. Гр. Зінко, Острина, Осип Нестор, Дрогобич, М. Луцький, Луцьк, по 2 зол. о. П. Курилас, Добротвір, Теодор Мучій, Карів, Наталія Зоринська, Гибур, Василь Кибало, Золочів, Гр. Неленович Іван Боднар, Тернопіль, Василь Кіцак, Тарнів, Ст. Чорпітова, Калуш, І. Волощак, Варшава; по 1 зол.: Вол. Довинський о. В. Микулович, Немирів, П. Бровчук, Бишків, о. Ґавдуник, Незвиська, М. Гинкевич, Бучач, д-р Мих. Фільц, Яворів, М. Возняк, Калуш, Павло Гулик, Томашів, Петро Мельник, Варшава. Крім того рішили призначити на будову шпиталя більші суми отсі установи: **Земельний Банк 10.000 зол., а „Союз Українських Купців" і „Достава" по 500 зол.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.